

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาและสำรวจความหลากหลายชนิดพันธุ์ไม้ในพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงและ (2) ศึกษาและคัดเลือกชนิดพันธุ์ไม้ที่เหมาะสมต่อการนำไปใช้ประโยชน์ของชุมชน (3) ศึกษาการเติบโตของไม้ที่ได้จากการเพาะเมล็ด และ (4) พัฒนาแหล่งรวบรวมพันธุ์กรรมไม้ที่ได้จากการเพาะเมล็ด

ผลการศึกษาดังนี้ (1) รวบรวมข้อมูลชนิดไม้และการใช้ประโยชน์จากไม้ในพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง 33 แห่ง 45 ชุมชน พบ 13 สกุล รวมทั้งสิ้น 50 ชนิด/พันธุ์ (2.1) ชนิดพันธุ์ไม้ที่เหมาะสมสำหรับการบริโภคหน่อในชุมชน ได้แก่ ไม้หวานอ่างช้าง ไม้กิมซุง ไม้หยก ไม้บงหวาน ไม้บงบ้าน ไม้บงใหญ่ ไม้ซางหม่น ไม้เปาะซอแฮ ไม้ตง ไม้เลียงหวาน ไม้ไร่ ไม้รวก ไม้ซางป่า ไม้หก ไม้ขม และชนิดพันธุ์ไม้ที่เหมาะสมสำหรับการใช้ลำในชุมชน ได้แก่ 1) เครื่องจักสาน ได้แก่ ไม้บงบ้าน ไม้บงป่า ไม้ซางป่า ไม้ข้าวหลาม ไม้สีสุก ไม้เอี้ยะ 2) ก่อสร้าง ได้แก่ ไม้ตง ไม้เลียง ไม้บงป่า ไม้บงบ้าน ไม้ซางป่า ไม้รวก ไม้ซางหม่น ไม้สีสุก ไม้หก ไม้ยักซ์ ไม้มากินหน้อย ไม้บงใหญ่ ไม้วะไซ้ ไม้วัดจันทร์ ไม้โปก ไม้ซางจีน (2.2) คัดเลือกชนิดพันธุ์ไม้ที่มีศักยภาพต่อการนำลามาใช้ประโยชน์ จำนวน 3 ชนิด ได้แก่ ไม้บงใหญ่ ไม้โปก และไม้ซางจีน มาศึกษาคุณสมบัติทางกายภาพและเชิงกล พบว่า ไม้บงใหญ่ นำมาใช้เป็นวัสดุก่อสร้างทดแทนการใช้ไม้เป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างที่ถ่ายแรงในแนวตั้ง เช่น เสา และนำไปใช้เป็นเครื่องจักสานได้ ไม้โปก นำมาใช้เป็นวัสดุก่อสร้างทดแทนการใช้ไม้เป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างที่ถ่ายแรงในแนวนอน เช่น คาน และไม้ซางจีน นำมาใช้เป็นวัสดุก่อสร้างทดแทนการใช้ไม้เป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างที่ถ่ายแรงในแนวนอน เช่น คาน (3) ติดตามการเติบโตของไม้ที่เกิดจากการเพาะเมล็ด จำนวน 6 ชนิด ได้แก่ ไม้หวานอ่างช้าง ไม้รวกป่า ไม้ซางป่า ไม้เลียง ไม้หก และไม้มันหมู โดยเก็บข้อมูลต่อเนื่องเป็นปีที่ 3 พบว่า ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางลำที่ระดับอกของไม้ที่มีอายุลำ 3 ปีและ 2 ปี พบว่า ไม้หกมีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางโดยเฉลี่ย สูงสุด 32.30 และ 45.33 มิลลิเมตร ตามลำดับ สำหรับไม้ที่มีอายุลำ 1 ปี พบว่า ไม้มันหมู มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 49.11 มิลลิเมตร สำหรับจำนวนลำของไม้ทั้ง 6 ชนิด พบว่า ไม้หวานอ่างช้าง มีจำนวนลำเฉลี่ยสูงสุด 32 ลำต่อกอ (4) คัดเลือกพื้นที่บริเวณแนวป่าธรรมชาติซึ่งติดกับพื้นที่แปลงรวบรวมพันธุ์ไม้ แปลงที่ 9 ของสถานีเกษตรหลวงปางดะ พื้นที่ปลูกประมาณ 2 ไร่ ระดับความสูง 700-800 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง ทำการปรับพื้นที่ทำแนวระดับ และปลูกไม้ที่ได้จากการเพาะเมล็ด จำนวน 8 ชนิด ได้แก่ ไม้ตงดำ ไม้เลียง ไม้ซางหม่น ไม้ข้าวหลามกาบแดง ไม้ซางป่าไม้หก ไม้ไร่ และไม้บงหวาน ใช้ระยะปลูกระหว่างต้น 4 เมตร

Abstract

The objectives of this study were (i) surveying the species diversity of bamboo in 33 Highland Development Project Using Royal Project System (ii) selecting bamboo species appropriate for utilization of the community (iii) growth study of bamboo cultivated by seeding and (iv) developing collection of bamboo genetic resources cultivated from seeding

The results showed that (i) There were 13 genus 50 species of bamboo had been grown naturally, planted and utilized in 45 communities of highland areas. (ii) Bamboo species which suitable for shoot consumption such as Phai Wan Angkhang (*Dendrocalamus latiflorus*), Phai Kim Sung (*Bambusa beechyana* Munro), Phai Yok (*Bambusa oldhamii*), Phai Bong Wan (*Bambusa* cf. *burmanica* Gamble), Phai Hok (*Dendrocalamus hamiltonii* Nees & Arnott ex Munro), Phai Tong (*Dendrocalamus asper*), Phai Bong Yai (*Dendrocalamus brandisii* (Munro) Kurz), Phai Rai (*Gigantochloa auriculata* Kurz), etc. Bamboo species that are suitable for use in craft such as Phai Bong Bang (*B. nutans* Wall. Ex Munro), Phai Bong Par (*B. tulda* Roxb), Phai Sang Par (*D. membranaceus* Munro), Phai See Sunk (*B. blumeana* Schult.f.), Phai Khao Lam (*Schizostachyum pergracile* (Munro)), etc. and suitable for use in construction such as Phai Tong (*D. asper*), Phai Hok (*D. hamiltonii* Nees & Arnott ex Munro), Phai Bong Yai (*D. brandisii* (Munro) Kurz), Phai Sang Mon (*D. sericeus* var. *latifolius* A. Camus), Phai Sang Par (*D. membranaceus* Munro), Phai Bong Par (*B. tulda* Roxb), Phai sang Jeen (*D. barbatus* Hsueh & D.Z.Li), Phai Pok (*D. sp.*), etc. The 3 species of bamboos such as Phai Bong Yai (*D. brandisii* (Munro) Kurz), Phai Pok (*D. sp.*) and Phai sang Jeen (*D. barbatus* Hsueh & D.Z.Li) had potential for building materials instead of wood. (iii) The growth in diameter at breast of 3 and 2 years old culm was highest in Phai Hok (*D. brandisii* (Munro) Kurz.) with average maximum 32.30 and 45.33 mm., whereas the maximum diameter at breast of 1 years old culm was found in Phai Mon Moo (*D. copelandii*) with 49.11 mm. The highest average number of culm per clump was found in Phai Wan Angkhang (*D. latiflorus*) with 32 culms. (iv) The 8 species of bamboo species such as Phai Tong Dum (*D. asper*), Phai Sang Mon (*D. sericeus* var. *latifolius* A. Camus), Phai Sang Par (*D. membranaceus* Munro), Phai Hok (*D. hamiltonii* Nees & Arnott ex Munro), Phai Rai (*Gigantochloa auriculata* Kurz), Phai Bong Wan (*B. cf. burmanica* Gamble) and Phai Liang (*Thyrsocalamus liang* Sungkaew & W.L.Goh) were planting at the Pang Da Royal Agricultural Station (700-800 MSL.) for genetic resources collection study. The total area was 2 hectares, which 4 meters growing space.